

**МІЖНАРОДНА КОНВЕНЦІЯ
про захист усіх осіб від насильницьких зникнень**

П р е а м б у л а

Держави – учасниці цієї Конвенції,
беручи до уваги, що, відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, держави зобов'язані сприяти загальній повазі до прав людини та основоположних свобод й дотриманню їх;
керуючися Загальною декларацією прав людини;
посилаючися на Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та інші відповідні міжнародні договори у сферах прав людини, гуманітарного права та міжнародного кримінального права;
посилаючися також на Декларацію про захист усіх осіб від насильницьких зникнень, прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй в її резолюції 47/133 від 18 грудня 1992 року;
усвідомлюючи надзвичайну серйозність насильницьких зникнень, які є злочином, а за певних обставин, визначених у міжнародному праві, – злочином проти людства;
будучи сповненими рішучості не допускати насильницьких зникнень і боротися з безкарністю під час вчинення злочину насильницького зникнення;
усвідомлюючи право кожної людини не піддаватися насильницькому зникненню й право жертв на правосуддя та на відшкодування збитків;
підтверджуючи право будь-якої жертви знати правду про обставини насильницького зникнення та про долю зниклої особи, а також право безперешкодно збирати, отримувати й поширювати інформацію з цією метою,
домовилися про таке:

Ч а с т и н а п е р ш а

Стаття 1

1. Ніхто не може піддаватися насильницькому зникненню.
2. Жодні виключні обставини, якими б вони не були, чи то стан війни або загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи інший надзвичайний стан, не можуть слугувати виправданням насильницького зникнення.

Стаття 2

Для цілей цієї Конвенції насильницьким зникненням вважається арешт, затримання, викрадення чи позбавлення волі в будь-якій іншій формі представниками держави чи особами або групами осіб, які діють з дозволу, за підтримки чи за згодою держави, при подальшій відмові визнати факт позбавлення волі або приховування даних про долю чи місцезнаходження зниклої особи, унаслідок чого цю особу залишено без захисту закону.

Стаття 3

Кожна держава-учасниця вживає відповідних заходів для розслідування дій, визначених у статті 2, що скоюються особами чи групами осіб, які діють без дозволу, підтримки чи згоди держави, і для віддання правосуддю відповідальних за це осіб.

Стаття 4

Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для того, щоб насильницьке зникнення кваліфікувалося як правопорушення в її кримінальному праві.

Стаття 5

Широкопоширена чи систематична практика насильницьких зникнень є злочином проти людства, як його визначено в застосовному міжнародному праві, і тягне за собою наслідки, що передбачені таким застосовним міжнародним правом.

Стаття 6

1. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для притягнення до кримінальної відповідальності принаймні:

а) будь-якої особи, яка вчиняє акт насильницького зникнення, наказує, підбурює чи спонукає вчинити його, учиняє замах на його вчинення, є його пособником чи бере участь у ньому;

б) начальника, який:

і) знав, що підлеглі, які знаходяться під його реальною владою та контролем, скоювали або мали намір учинити злочин насильницького зникнення, або свідомо проігнорував очевидну інформацію, що свідчить про це;

ii) ніс реальну відповідальність та здійснював реальний контроль стосовно діяльності, з якою був пов'язаний злочин насильницького зникнення, а також який

iii) не вжив усіх необхідних і розумних заходів у рамках його повноважень з метою недопущення або припинення вчинення акту насильницького зникнення або для передачі цього питання до компетентних органів для розслідування та кримінального переслідування;

с) викладений вище підпункт «b» застосовується без шкоди для відповідних суворіших норм про відповідальність, застосованих у міжнародному праві до військового командира чи особи, яка фактично здійснює функції військового командира.

2. Жодні наказ або розпорядження, що походять з державного, цивільного, військового чи іншого органу, не можуть слугувати виправданням злочину насильницького зникнення.

Стаття 7

1. Кожна держава-учасниця передбачає для злочину насильницького зникнення відповідні заходи покарання з урахуванням його надзвичайної серйозності.

2. Кожна держава-учасниця може передбачити:

а) обставини, що пом'якшують відповідальність, зокрема для осіб, які, будучи причетними до вчинення акту насильницького зникнення, реально сприяли поверненню зниклої особи живою або сприяли з'ясуванню обставин насильницького зникнення чи встановленню особи виконавців акту насильницького зникнення;

б) без шкоди для інших кримінальних процедур обставини, що обтяжують відповідальність, зокрема у разі смерті зниклої особи чи в разі вчинення акту насильницького зникнення стосовно вагітних жінок, неповнолітніх, інвалідів або інших особливо вразливих осіб.

Стаття 8

Без шкоди для статті 5:

1. Кожна держава-учасниця, що застосовує строк давності стосовно актів насильницького зникнення, уживає необхідних заходів для того, щоб строк давності в кримінальному судочинстві:

а) був тривалим та домірним надзвичайній серйозності цього злочину;

б) починав обчислюватися з того моменту, коли злочин насильницького зникнення стає закінченим, з урахуванням його тривалого характеру.

2. Кожна держава-учасниця гарантує право жертв насильницького зникнення на ефективний засіб правового захисту протягом строку давності.

Стаття 9

1. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для встановлення своєї компетенції здійснювати юрисдикцію стосовно злочину насильницького зникнення:

а) коли злочин учинено на будь-якій території, що знаходиться під її юрисдикцією, або на борту морського чи повітряного судна, зареєстрованого в цій державі;

б) коли особа, яка підозрюється у вчиненні правопорушення, є громадянином цієї держави;

с) коли зникла особа є громадянином цієї держави і якщо ця держава вважає це доцільним.

2. Кожна держава-учасниця вживає також необхідних заходів для встановлення своєї компетенції здійснювати юрисдикцію стосовно злочину насильницького зникнення, коли особа, яка підозрюється у вчиненні правопорушення, знаходиться на будь-якій території під її юрисдикцією, лише якщо вона не видає або не передає його будь-якій іншій державі відповідно до своїх міжнародних зобов'язань або не передає його міжнародному кримінальному судові, юрисдикцію якого вона визнає.

3. Ця Конвенція не виключає жодної додаткової кримінальної юрисдикції, що здійснюється відповідно до внутрішнього права.

Стаття 10

1. Кожна держава-учасниця, на території якої знаходиться особа, яка підозрюється у вчиненні злочину насильницького зникнення, забезпечує взяття цієї особи під варту чи вживає всіх інших правових заходів, необхідних для забезпечення його присутності, якщо після розгляду інформації, яка є в її розпорядженні, вона визнає, що цього потребують обставини. Таке тримання під вартою й такі інші правові заходи здійснюються відповідно до законодавства цієї держави-учасниці й лише протягом строку, необхідного для забезпечення його присутності у зв'язку з кримінально-процесуальними діями, процедурами передачі або екстрадиції.

2. Держава-учасниця, яка вжила заходів, передбачених у пункті 1 цієї статті, негайно проводить попереднє слідство або розслідування для встановлення фактів. Вона інформує держави-учасниці, про які йдеться в пункті 1 статті 9, про заходи, яких вона вжила на виконання пункту 1 цієї статті, зокрема про взяття під варту й про обставини, на підставі яких воно здійснене, а також про висновки, зроблені в ході проведеного нею попереднього слідства або розслідування, повідомляючи їм, чи має вона намір здійснювати свою юрисдикцію.

3. Будь-яка особа, узята під варту на виконання пункту 1 цієї статті, може негайно зв'язатися з найближчим повноважним представником

держави, громадянином якої вона є, або, якщо йдеться про апатрида, – з представником держави його звичайного проживання.

Стаття 11

1. Якщо особа, яка підозрюється у вчиненні злочину насильницького зникнення, виявляється на території, що знаходиться під юрисдикцією держави-учасниці, і якщо ця держава не видає зазначеної особи чи не передає її іншій державі згідно зі своїми міжнародними зобов'язаннями або міжнародному кримінальному судові, чію юрисдикцію вона визнає, то вона передає справу своїм компетентним органам для кримінального переслідування.

2. Ці компетентні органи приймають рішення так само, як і в разі будь-якого тяжкого загально-кримінального злочину, відповідно до законодавства цієї держави-учасниці. У випадках, передбачених пунктом 2 статті 9, правила доказування, що застосовуються в контексті кримінального переслідування та засудження, жодним чином не є менш суворим, ніж правила доказування, які застосовуються у випадках, передбачених пункті 1 зазначеної статті.

3. Будь-яка особа, яка переслідується в судовому порядку за вчинення злочину насильницького зникнення, користується гарантією справедливого поводження на всіх стадіях судового розгляду. Будь-яка особа, яку притягнуто до суду за вчинення злочину насильницького зникнення, має право на справедливий розгляд справи компетентним, незалежним та неупередженим судом або трибуналом, створеним на підставі закону.

Стаття 12

1. Кожна держава-учасниця гарантує будь-якій особі, яка стверджує, що та чи інша особа стала жертвою насильницького зникнення, право надати відповідні факти компетентним органам, які оперативно та неупереджено розглядають це твердження, та, у разі необхідності, негайно проводять ретельне та неупереджене розслідування. У разі необхідності уживають відповідних заходів для забезпечення захисту заявника, свідків, родичів зниклої особи та їхнього захисника, а також осіб, які беруть участь у розслідуванні, від будь-яких форм неправомірного поводження чи будь-яких залякувань, зумовлених фактом подачі скарги або давання тих чи інших показань.

2. У всіх випадках, коли є розумні підстави вважати, що мало місце насильницьке зникнення будь-якої особи, органи, про які йдеться в пункті 1 цієї статті, проводять розслідування навіть за відсутності офіційної скарги.

3. Кожна держава-учасниця забезпечує, щоб органи, про які йдеться в пункті 1 цієї статті:

а) мали необхідні повноваження та ресурси для ефективного проведення розслідування, у тому числі для доступу до документації та іншої інформації, що стосується розслідування;

б) мали доступ, за необхідності за попередньою санкцією суду, що надається їм у найоперативніший спосіб, до будь-якого місця тримання під вартою й будь-якого іншого місця, якщо є розумні підстави вважати, що в ньому знаходиться зникла особа.

4. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для недопущення та покарання дій, які перешкоджають проведенню розслідування. Зокрема, вона забезпечує, щоб особи, які підозрюються у вчиненні злочину насильницького зникнення, не мали можливості впливати на хід розслідування шляхом тиску, залякування або переслідування стосовно заявника, свідків, родичів зниклої особи чи їхнього захисника, а також осіб, що беруть участь у розслідуванні.

Стаття 13

1. Для цілей видачі між державами-учасницями злочин насильницького зникнення не розглядається як політичний злочин, правопорушення, пов'язане з політичним злочином, або правопорушення, учинене з політичних мотивів. Унаслідок цього прохання про видачу, пов'язане із цим злочином, не може бути відхилене тільки на цій підставі.

2. Злочин насильницького зникнення вважається таким, що підлягає віднесенню до числа злочинів, які зумовлюють видачу, до будь-якого договору про видачу, укладеного між державами-учасницями до набрання чинності цією Конвенцією.

3. Держави-учасниці зобов'язується відносити злочин насильницького зникнення до числа злочинів, які зумовлюють видачу, до будь-якого договору про видачу, що укладається між ними в подальшому.

4. Якщо держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, отримує прохання про видачу від іншої держави-учасниці, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати цю Конвенцію стосовно злочину насильницького зникнення як необхідну правову підставу для видачі.

5. Держави-учасниці, які не обумовлюють видачі наявністю договору, розглядають у відносинах між собою злочин насильницького зникнення як злочин, що зумовлює видачу.

6. Видача в усіх випадках здійснюється згідно з умовами, передбаченими законодавством держави-учасниці, якій адресовано прохання про видачу, або застосовними договорами про видачу, у тому числі, зокрема, відповідно до умов, які стосуються мінімального покарання, необхідного для цілей видачі, або мотивами, з яких держава-учасниця, якій адресовано прохання про видачу, може відмовити в його здійсненні чи ставити його в залежність від певних умов.

7. Жодне положення цієї Конвенції не повинно тлумачитись як таке, що зобов'язує державу-учасницю, якій адресовано прохання про видачу, здійснювати видачу, якщо вона має серйозні підстави вважати, що відповідне прохання було подане для цілей переслідування або покарання тієї чи іншої особи з причини її статі, раси, віросповідання, національної приналежності,

етнічного походження, політичних поглядів чи приналежності до певної соціальної групи або що виконання зазначеного прохання може завдати шкоди цій особі з будь-якої із цих причин.

Стаття 14

1. Держави-учасниці надають найповнішу взаємну правову допомогу в кримінальних справах, порушених за злочин насильницького зникнення, у тому числі надають усі наявні в їхньому розпорядженні докази, необхідні для розгляду.

2. Ця взаємна правова допомога надається відповідно до умов, передбачених внутрішнім правом запитуваної держави-учасниці чи застосовними договорами про надання взаємної правової допомоги, у тому числі, зокрема, умов, що стосуються причин, з яких запитувана держава-учасниця може відмовити в наданні взаємної правової допомоги чи поставити її в залежність від певних умов.

Стаття 15

Держави-учасниці співробітничать одна з одною та надають одна одній найповніше сприяння в наданні допомоги жертвам насильницьких зникнень, у розшуку, у визначенні місцезнаходження чи звільненні зниклих осіб, а в разі смерті – в ексгумації, ідентифікації особи зниклих та поверненні їхніх останків.

Стаття 16

1. Жодна держава-учасниця не повинна висилати, повертати, передавати чи видавати будь-яку особу іншій державі, якщо є вагомі підстави вважати, що їй може загрожувати там небезпека стати жертвою насильницького зникнення.

2. Для визначення наявності таких підстав компетентні органи беруть до уваги всі обставини, що стосуються справи, зокрема, у відповідних випадках, існування в цій державі постійної практики грубих, кричущих та масових порушень прав людини або грубих порушень міжнародного гуманітарного права.

Стаття 17

1. Ніхто не повинен триматися під вартою таємно.

2. Без шкоди для інших міжнародних зобов'язань держави-учасниці, що стосуються позбавлення волі, кожна держава-учасниця у своєму законодавстві:

а) визначає умови, за яких можуть видаватися накази про позбавлення волі;

b) визначає органи, уповноважені видавати накази про позбавлення волі;

c) гарантує тримання будь-якої особи, позбавленої волі, виключно в офіційно визнаних і контрольованих місцях тримання під вартою;

d) гарантує дозвіл будь-якій особі, позбавленій волі, на контакти з її сім'єю, адвокатом чи іншою особою за її вибором і побачення з ними виключно з урахуванням умов, установлених законом, а якщо йдеться про іноземця – контакти з консульськими органами відповідно до застосовних норм міжнародного права;

e) гарантує доступ до місць тримання під вартою будь-яких компетентних органів й установ, уповноважених законом, за необхідності, за наявності попереднього дозволу судового органу;

f) гарантує кожній особі, позбавленій волі, й – у разі наявності підозри у насильницькому зникненні – будь-якій собі, яка має законний інтерес, наприклад родичам позбавленої волі особи, їхнім представникам чи їхньому адвокату, якщо позбавлена волі особа не має можливості зробити це самостійно, за будь-яких обставин, право на звернення до суду, щоб цей суд міг невідкладно винести постанову про законність позбавлення волі та розпорядитися про звільнення, якщо позбавлення волі незаконне.

3. Кожна держава-учасниця забезпечує складення й регулярно оновлення одного чи кількох офіційних реєстрів та (або) офіційних досьє осіб, позбавлених волі, які на відповідні запити оперативно надаються в розпорядження будь-якого судового органу чи будь-якого іншого компетентного органу або установи, уповноваженого законодавством відповідної держави-учасниці чи іншим відповідним міжнародно-правовим договором, учасницею якого є відповідна держава. У цих реєстрах або досьє зазначаються принаймні:

a) персональні дані особи, позбавленої волі;

b) дата, час та місце позбавлення особи волі та орган, який провів затримання цієї особи;

c) орган, який прийняв рішення про позбавлення волі, та причини позбавлення волі;

d) орган, що забезпечує контроль за триманням під вартою;

e) місце тримання під вартою, дата й час прибуття особи до місця тримання під вартою й орган, що відповідає за місце тримання під вартою;

f) відомості, що стосуються стану здоров'я особи, позбавленої волі;

g) у разі смерті під час тримання під вартою – обставини та причини смерті й місце призначення останків померлої особи;

h) дата й час звільнення чи переведення особи до іншого місця тримання від вартою, місце призначення та орган, що відповідає за таке переведення.

Стаття 18

1. З урахуванням статей 19 й 20 кожна держава-учасниця гарантує

будь-якій особі, яка має законний інтерес до цієї інформації, наприклад родичам позбавленої волі особи, їхнім представникам чи адвокату, доступ, принаймні, до таких відомостей про:

- a) орган, який прийняв рішення про позбавлення волі;
- b) дату, час та місце позбавлення волі та прибуття до місця тримання під вартою;
- c) орган, який здійснює контроль за триманням під вартою;
- d) місцезнаходження особи, позбавленої волі, у тому числі, у разі переведення до іншого місця тримання під вартою, місце призначення та орган, відповідальний за переведення;
- e) дату, час та місце звільнення;
- f) відомості, що стосуються стану здоров'я особи, позбавленої волі;
- g) у разі смерті під час тримання під вартою – обставини та причини смерті й місцезнаходження останків померлої особи.

2. У разі необхідності вживають відповідних заходів для забезпечення захисту осіб, про яких ідеться в пункті 1 цієї статті, а також осіб, які беруть участь у розслідуванні, від будь-якого грубого поводження, будь-якої форми залякування та іншого покарання, зумовлених пошуком інформації, що стосується особи, позбавленої волі.

Стаття 19

1. Персональні дані, у тому числі медичні або генетичні дані, що збираються та (або) перепроводжуються в рамках розшуку зниклої особи, не можуть використовуватись або надаватися для інших цілей, окрім як для цілей розшуку зниклої особи. Це положення застосовується без шкоди для використання таких відомостей у кримінально-процесуальних діях, що стосуються злочину насильницького зникнення, або під час здійснення права на отримання відшкодування.

2. Збір, обробка, використання та зберігання персональних даних, зокрема медичних і генетичних даних, не повинні призводити до обмеження або мати своїм наслідком обмеження прав людини, основних свобод та людської гідності особистості.

Стаття 20

1. Лише в тих випадках, коли особа знаходиться під захистом закону та коли позбавлення волі контролюється судовим органом, право на отримання відомостей, передбачених у статті 18, може як виняток обмежуватися, виключно в тих випадках, коли цього потребує ситуація та коли це передбачено законом, та якщо передача цих відомостей завдає шкоди приватному життю чи безпеці відповідної особи чи перешкоджає належному проведенню кримінального розслідування, або через інші аналогічні причини, передбачені законом, та відповідно до застосованих норм міжнародного права та цілей цієї Конвенції. Ні за яких обставин

ці обмеження стосовно права на отримання відомостей, передбачених у статті 18, не можуть допускатись, якщо вони є поведінкою, визначеною в статті 2, або порушенням пункту 1 статті 17.

2. Без шкоди для розгляду законності позбавлення волі будь-якої особи держава-учасниця гарантує особам, зазначеним у пункті 1 статті 18, право на оперативний та ефективний засіб судового захисту для отримання в короткий строк інформації, згаданої в пункті 1 статті 18. Це право на правовий захист не може призупинятися чи обмежуватися за жодних обставин.

Стаття 21

Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для того, щоб звільнення будь-якої особи, позбавленої волі, здійснювалося за умов, що дозволяють пересвідчитись у тому, що її було дійсно звільнено. Кожна держава-учасниця вживає також необхідних заходів для забезпечення фізичної недоторканості й спроможності повною мірою здійснювати свої права будь-якій особі в момент її звільнення, без шкоди для зобов'язань, які вона може мати відповідно до національного законодавства.

Стаття 22

Без шкоди для статті 6 кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для недопущення та покарання таких діянь:

а) затримки у використанні чи перешкоджання використанню засобів правового захисту, передбачених у підпункті «f» пункту 2 статті 17 та в пункті 2 статті 20;

б) невиконання обов'язку з реєстрації всіх осіб, позбавлених волі, а також реєстрації будь-якої інформації, про неточність якої було відомо чи повинно було бути відомо посадовій особі, яка відповідає за ведення офіційного реєстру;

с) відмови надати інформацію про позбавлення волі будь-якої особи чи надання неточних відомостей, тоді як для отримання таких відомостей є всі законні підстави.

Стаття 23

1. Кожна держава-учасниця забезпечує, щоб професійна підготовка військових або цивільних посадових осіб, які відповідають за застосування законів, медичного персоналу, працівників державних органів та інших осіб, які можуть мати стосунок до тримання під вартою чи поводження з будь-якою особою, позбавленою волі, включала в себе належне вивчення відповідних положень цієї Конвенції для того, щоб:

а) не допустити причетності зазначених посадових осіб до актів насильницького зникнення;

б) наголосити на важливості недопущення та розслідування випадків насильницьких зникнень;

с) забезпечити визнання негайної необхідності вирішення справ, пов'язаних з випадками насильницького зникнення.

2. Кожна держава-учасниця забезпечує, щоб накази або розпорядження, що приписують, санкціонують або заохочують насильницьке зникнення, були заборонені. Кожна держава забезпечує, щоб особа, яка відмовляється виконати подібний наказ, не піддавалася покаранню.

3. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для того, щоб особи, згадані в пункті 1 цієї статті, які мають підстави вважати, що мало місце або незабаром відбудеться насильницьке зникнення, повідомляли про це своєму керівництву та, у разі необхідності, компетентним властям чи органам, наділеним повноваженнями з нагляду та захисту.

Стаття 24

1. Для цілей цієї Конвенції жертвою вважається будь-яка зникла особа та будь-яка фізична особа, якій спричинено безпосередню шкоду в результаті насильницького зникнення.

2. Кожна жертва має право знати правду про обставини насильницького зникнення, хід та результати розслідування справи та про долю зниклої особи. Кожна держава-учасниця вживає належних заходів із цією метою.

3. Кожна держава-учасниця вживає всіх належних заходів для розшуку, установлення місцезнаходження та звільнення зниклих осіб, а у разі смерті – установлення місцезнаходження, забезпечення поваги та повернення їхніх останків.

4. Кожна держава-учасниця забезпечує у своїй правовій системі для жертви насильницького зникнення право на отримання швидкого, справедливого та адекватного відшкодування завданої їй шкоди та компенсації.

5. Право на відшкодування шкоди, передбачене в пункті 4 цієї статті, охоплює відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також, у відповідних випадках, такі форми відшкодування, як:

- а) реституцію;
- б) реабілітацію;
- с) сатисфакцію, зокрема відновлення честі й доброго імені;
- д) гарантію неповторення.

6. Без шкоди для зобов'язання проводити розслідування до повного з'ясування долі зниклої особи кожна держава-учасниця вживає належних заходів, що стосуються правового становища зниклих осіб, доля яких невідома, та їхніх родичів, зокрема в таких галузях, як соціальний захист, фінансові питання, сімейне право та право власності.

7. Кожна держава-учасниця забезпечує право створювати організації та асоціації, які надають сприяння у встановленні обставин насильницьких

зникнень та долі зниклих осіб і надають допомогу жертвам насильницьких зникнень, та вільно брати участь у роботі таких організацій та асоціацій.

Стаття 25

1. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для недопущення та припинення в кримінальному порядку:

а) неправомірного вилучення дітей, які піддалися насильницькому зникненню, дітей, батько, мати або юридичний представник яких піддалися насильницькому зникненню, або дітей, які народилися під час знаходження в неволі їхньої матері, яка піддалася насильницькому зникненню.

б) фальсифікації, приховування або знищення документів, що посвідчують справжню особу дітей, про яких ідеться у викладеному вище підпункті «а».

2. Кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для розшуку та встановлення особи дітей, про яких ідеться в підпункті «а» пункту 1 цієї статті, та для повернення їх до сім'ї їхнього походження відповідно до правових процедур і застосовних міжнародних угод.

3. Держави-учасниці надають одна одній допомогу в пошуку та встановленні особи дітей, про яких ідеться в підпункті «а» пункту 1 цієї статті, а також визначенні їхнього місцезнаходження.

4. З урахуванням необхідності найліпшого забезпечення інтересів дітей, про яких ідеться в підпункті «а» пункту 1 цієї статті, а також їхнього права на збереження та відновлення їхньої особистості, зокрема громадянства, прізвища та сімейних зв'язків, що визнаються законом, у тих державах-учасницях, які визнають систему всиновлення чи іншу форму передачі дітей під опіку, повинні існувати правові процедури, що дозволяють переглядати процедуру всиновлення або передачі дітей під опіку, та, за необхідності, визнавати недійсним будь-який акт усиновлення чи передачі під опіку, що мав місце в результаті насильницького зникнення.

5. За будь-яких обставин й особливо в питаннях, що мають стосунок до цієї статті, першочергова увага приділяється необхідності найліпшого забезпечення інтересів дитини та дитина, яка здатна діяти свідомо, має право вільно висловлювати свою думку, яка належним чином береться до уваги з урахуванням її віку та ступеня зрілості.

Частина друга

Стаття 26

1. Для здійснення положень цієї Конвенції засновується Комітет з насильницьких зникнень (Комітет) у складі десяти експертів, які мають високі моральні якості та визнану компетентність у галузі прав людини, які виступають за самих себе та діють на основі принципу цілковитої

неупередженості. Члени Комітету обираються державами-учасницями відповідно до принципу справедливого географічного розподілу, при цьому враховується інтерес, який становить участь у роботі Комітету осіб, які мають відповідний юридичний досвід, а також збалансована представленість серед членів Комітету чоловіків і жінок.

2. Вибори проводяться шляхом таємного голосування на підставі списку кандидатів, рекомендованих державами-учасницями із числа їхніх громадян, у ході нарад держав-учасниць, що скликаються із цією метою один раз на два роки Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй. На цих нарадах, на яких кворум становлять дві третини держав-учасниць, обираються членами Комітету ті кандидати, які отримують найбільшу кількість голосів й абсолютну більшість голосів представників держав-учасниць, які присутні й беруть участь у голосуванні.

3. Перші вибори відбудуться не пізніше, ніж через шість місяців після дати набрання чинності цією Конвенцією. За чотири місяці до дати кожних виборів Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй надсилає лист державам-учасницям з пропозицією надати відповідні кандидатури протягом тримісячного строку. Генеральний секретар складає список перерахованих в алфавітному порядку рекомендованих кандидатів із зазначенням для кожного кандидата відповідної держави-учасниці. Він перепроводжує цей список усім державам-учасницям.

4. Члени Комітету обираються строком на чотири роки. Вони можуть бути переобраними один раз. Разом з тим, мандат п'яти членів, обраних у ході перших виборів, спливає через два роки; одразу після проведення перших виборів прізвища цих п'яти членів визначаються шляхом жеребкування головою наради, про яку йдеться в пункті 2 цієї статті.

5. У разі смерті, виходу у відставку або нездатності одного із членів Комітету через будь-яку іншу причину далі здійснювати в Комітеті свої функції, держава-учасниця, яка його призначила, призначає, дотримуючися критеріїв, передбачених у пункті 1 цієї статті, іншого кандидата із числа своїх громадян для зайняття поста, що звільнився в Комітеті, на строк, що залишився, відповідного мандата за умови схвалення такого призначення більшістю держав-учасниць. Це схвалення вважається остаточним, якщо половина чи більша кількість держав-учасниць не висловлять негативної думки в період тривалістю в шість тижнів з моменту отримання ними інформації від Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй про запропоноване призначення.

6. Комітет визначає свої правила процедури.

7. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй надає в розпорядження Комітету персонал і ресурси, які йому необхідні для ефективного здійснення своїх функцій. Генеральний секретар скликає членів Комітету на перше засідання.

8. Члени Комітету мають право користуватися можливостями, привілеями та імунітетами, які надаються експертам у відрядженнях у справах Організації Об'єднаних Націй і закріплені у відповідних розділах

Конвенції про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй.

9. Кожна держава-учасниця зобов'язується співробітничати з Комітетом і сприяти його членам у здійсненні їхнього мандата в рамках тих функцій Комітету, які були нею визнані.

Стаття 27

Не раніше, ніж через чотири роки, та не пізніше, ніж через шість років з моменту набрання чинності цією Конвенцією, проводиться Конференція держав-учасниць для оцінки функціонування Комітету й прийняття рішення відповідно до положень, закріплених у пункті 2 статті 44, про те, чи слід доручити завдання з нагляду за здійсненням цієї Конвенції якій-небудь іншій інстанції – не виключаючи жодних можливостей – з повноваженнями, визначеними в статтях 28–36.

Стаття 28

1. У рамках повноважень, визначених цією Конвенцією, Комітет співробітничав з усіма органами, бюро, спеціалізованими установами та відповідними фондами Організації Об'єднаних Націй, договірними комітетами, створеними на підставі міжнародних договорів, спеціальними процедурами Організації Об'єднаних Націй, відповідними регіональними міжурядовими організаціями або установами, а також з усіма відповідними національними установами, агентствами та бюро, які займаються питаннями захисту всіх осіб від насильницьких зникнень.

2. У контексті виконання своїх функцій Комітет консультується з іншими договірними комітетами, установами на підставі відповідних договорів про права людини, зокрема з Комітетом з прав людини, заснованим на підставі Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, з метою забезпечення погодженості їхніх відповідних зауважень і рекомендацій.

Стаття 29

1. Кожна держава-учасниця подає Комітетові через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй упродовж двох років з моменту набрання чинності цією Конвенцією для цієї держави-учасниці доповідь про заходи, ужиті нею на виконання своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй надає цю доповідь у розпорядження всіх держав-учасниць.

3. Кожна доповідь розглядається Комітетом, який може надавати свої коментарі, зауваження або рекомендації, які він вважає необхідними. Заінтересована держава-учасниця отримує повідомлення про коментарі, зауваження або рекомендації, на які вона може відповісти за власною ініціативою чи на прохання Комітету.

4. Комітет може також запитати у держав-учасниць додаткову інформацію, що стосується здійснення цієї Конвенції.

Стаття 30

1. Родичі зниклої особи, їхні законні представники, їхні адвокати чи будь-яка вповноважена ними особа, а також будь-яка інша особа, що має законний інтерес, можуть у терміновому порядку звернутися до Комітету з проханням про розшук і встановлення місця знаходження зниклої особи.

2. Якщо Комітет уважатиме, що прохання про вживання термінових заходів, подане відповідно до пункту 1 цієї статті:

- a) не є явно необґрунтованим;
 - b) не є зловживанням правом подавати такі прохання;
 - c) було до цього належним чином подане компетентним органам відповідної держави-учасниці, таким, як органи, уповноважені проводити розслідування, якщо така можливість існувала;
 - d) не є несумісною з положеннями цієї Конвенції, а також
 - e) не розглядається в рамках іншої аналогічної процедури міжнародного розслідування чи врегулювання,
- він звертається до відповідної держави-учасниці з проханням надати йому в установленій ним строк інформацію про становище розшукуваної особи.

3. З урахуванням інформації, наданої відповідною державою-учасницею згідно з пунктом 2 цієї статті, Комітет може надіслати рекомендації цій державі-учасниці, зокрема прохання про вживання всіх необхідних заходів, у тому числі тимчасових заходів захисту, для виявлення та захисту розшукуваної особи відповідно до цієї Конвенції та інформувати Комітет у встановлений ним строк і з урахуванням невідкладного характеру ситуації про вжиті ним заходи. Комітет інформує особу, яка подала прохання про вживання термінових заходів, про свої рекомендації та відомості, перепроводжені йому державою-учасницею, якщо такі є.

4. Комітет продовжує докладати зусиль у роботі з відповідною державою-учасницею доти, доки не буде з'ясована доля розшукуваної особи. Він інформує про це подавця прохання.

Стаття 31

1. Будь-яка держава-учасниця в момент ратифікації цієї Конвенції чи в подальшому може заявити, що вона визнає компетенцію Комітету отримувати й розглядати повідомлення від осіб, які знаходяться під її юрисдикцією, або від імені таких осіб, які стверджують, що вони є жертвами порушення цією державою-учасницею положень цієї Конвенції. Комітет не розглядає жодних повідомлень, що зачіпають держави-учасниці, які не зробили такої заяви.

2. Комітет визнає неприйнятним будь-яке повідомлення, яке:

- a) є анонімним;
- b) є зловживання правом подавати такі повідомлення або несумісне з положеннями цієї Конвенції;
- c) розглядається в рамках іншої аналогічної процедури міжнародного розслідування чи врегулювання; або якщо
- d) не були вичерпані всі наявні ефективні внутрішні засоби правового захисту. Це правило не діє, коли застосування таких засобів не виправдано зтягується.

3. Якщо Комітет вирішить, що повідомлення відповідає вимогам, передбаченим у пункті 2 цієї статті, він перепроводжує повідомлення відповідній державі-учасниці, пропонуючи їй надати в установлений ним строк свої зауваження або коментарі.

4. Після отримання повідомлення та до прийняття рішення по суті Комітет може в будь-який момент звернутися до відповідної держави-учасниці з невідкладним проханням про вживання необхідних тимчасових захисних заходів з метою не допустити завдання непоправної шкоди жертвам передбачуваного порушення. Використання Комітетом цієї можливості не передрішає питання про прийнятність або розгляду повідомлення по суті.

5. Комітет розглядає повідомлення, про які йдеться в цій статті, у ході закритих засідань. Він інформує автора повідомлення про відповіді, надані відповідною державою-учасницею. Після того, як Комітет приймає рішення про завершення процедури, він перепроводжує свої висновки державі-учасниці й автору повідомлення.

Стаття 32

Будь-яка держава – учасниця цієї Конвенції може в будь-який момент заявити, що вона визнає компетенцію Комітету отримувати й розглядати повідомлення, в яких одна держава-учасниця стверджує, що інша держава-учасниця не виконує своїх обов'язків відповідно до цієї Конвенції. Комітет не приймає жодних повідомлень, що стосуються держав-учасниць, які не зробили такої заяви, так само як і повідомлень, поданих державами-учасницями, які не зробили такої заяви.

Стаття 33

1. Якщо Комітет отримує інформацію, яка вселяє довіру, про те, що та чи інша держава-учасниця вчиняє дії, що завдають суттєвої шкоди положенням цієї Конвенції, він може, після проведення консультацій з відповідною державою-учасницею, звернутися з проханням до одного чи кількох зі своїх членів відвідати цю державу та невідкладно подати йому відповідну інформацію.

2. Комітет у письмовій формі інформує відповідну державу-учасницю про свій намір відвідати її територію, зазначаючи склад делегації та мету відвідання. Держава-учасниця протягом розумного строку дає свою відповідь.

3. На підставі мотивованого прохання держави-учасниці Комітет може прийняти рішення про перенесення або відміну свого відвідання.

4. Якщо держава-учасниця надає свою згоду на відвідання, Комітет і відповідна держава-учасниця співробітничать для визначення умов відвідання, та держава-учасниця забезпечує Комітетові всі необхідні можливості для проведення цього відвідання.

5. За підсумками відвідання Комітет надсилає відповідній державі-учасниці свої зауваження та рекомендації.

Стаття 34

Якщо Комітет отримує відомості, які, на його думку, містять достатньо обґрунтовані свідчення того, що на території, яка знаходиться під юрисдикцією будь-якої держави-учасниці, широко чи систематично практикуються насильницькі зникнення, він може, попередньо запитавши у відповідної держави-учасниці всю відповідну інформацію про становище в цій галузі, у терміновому порядку довести це питання до відома Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй за посередництвом Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 35

1. Компетенція Комітету поширюється лише на випадки насильницького зникнення, що мало місце після набрання чинності цією Конвенцією.

2. Якщо яка-небудь держава стає учасницею цієї Конвенції після набрання нею чинності, то її зобов'язання перед Комітетом стосуються лише випадків насильницького зникнення, які мали місце після набрання чинності для неї цією Конвенцією.

Стаття 36

1. Комітет подає державам-учасницям і Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй щорічну доповідь про свою роботу на виконання цієї Конвенції.

2. Публікації в щорічній доповіді зауваження, що стосується якої-небудь держави-учасниці, повинно передувати повідомлення цій державі-учасниці, яка має розумний строк для відповіді та може звернутися з проханням про опублікування в цій доповіді її коментаріїв або зауважень.

Частина третя

Стаття 37

Жодне положення цієї Конвенції не обмежує сприятливіших положень про захист усіх осіб від насильницького зникнення, які можуть міститися:

- а) у законодавстві держави-учасниці або
- б) у міжнародному праві, чинному для цієї держави.

Стаття 38

1. Ця Конвенція є відкритою для підписання всіма державами – членами Організації Об'єднаних Націй.

2. Ця Конвенція підлягає ратифікації всіма державами – членами Організації Об'єднаних Націй. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

3. Ця Конвенція відкрита для приєднання всіх держав – членів Організації Об'єднаних Націй. Приєднання здійснюється шляхом здачі на зберігання документа про приєднання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 39

1. Ця Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй двадцятої ратифікаційної грамоти чи документа про приєднання.

2. Для будь-якої держави, яка ратифікує цю Конвенцію або приєднається до неї після здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти чи документа про приєднання, ця Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цієї державою її ратифікаційної грамоти чи документа про приєднання.

Стаття 40

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй інформує всі держави, які є членами Організації Об'єднаних Націй, та всі держави, які підписали цю Конвенцію або приєдналися до неї:

- а) про підписання, ратифікації та приєднання відповідно до статті 38;
- б) про дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до статті 39.

Стаття 41

Положення цієї Конвенції поширюються на всі частини федеративних держав без будь-яких обмежень або винятків.

Стаття 42

1. Будь-який спір між двома чи більше державами-учасницями,

що стосується тлумачення чи застосування цієї Конвенції, який не вдалося вирішити шляхом переговорів або за допомогою процедур, безпосередньо передбачених цією Конвенцією, передається на прохання однієї із цих держав на арбітраж. Якщо протягом шести місяців після дати подання клопотання про арбітраж сторонам не вдається досягти згоди стосовно організації арбітражу, будь-яка з них може передати цей спір на розгляд Міжнародного Суду шляхом надіслання клопотання відповідно до його Статуту.

2. Будь-яка держава-учасниця може під час підписання, ратифікації або приєднання до цієї Конвенції зробити заяву про те, що вона не вважає себе зобов'язаною положеннями пункту 1 цієї статті. Інші держави-учасниці не будуть зобов'язаними зазначеними положеннями стосовно держави-учасниці, яка зробила таку заяву.

3. Будь-яка держава-учасниця, яка зробила заяву відповідно до положень пункту 2 цієї статті, може в будь-який момент відкликати цю заяву за допомогою повідомлення, надісланого Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 43

Ця Конвенція застосовується без шкоди для положень міжнародного гуманітарного права, у тому числі зобов'язань Високих Договірних Сторін чотирьох Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року й двох Додаткових протоколів до них 1977 року, а також можливості кожної держави дозволити Міжнародному комітетові Червоного Хреста відвідувати місця тримання під вартою в ситуаціях, які не охоплюються міжнародним гуманітарним правом.

Стаття 44

1. Будь-яка Держава – учасниця цієї Конвенції може пропонувати поправки та подавати їх Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Генеральний секретар перепроводжує запропоновану поправку державам – учасницям цієї Конвенції з проханням повідомити йому, чи висловлюються вони за скликання конференції держав-учасниць з метою розгляду цієї пропозиції та проведення голосування стосовно неї. Якщо після закінчення чотирьох місяців після надіслання такого повідомлення не менше однієї третини держав-учасниць висловиться за скликання такої конференції, Генеральний секретар організовує цю конференцію під егідою Організації Об'єднаних Націй.

2. Будь-яка поправка, прийнята більшістю у дві третини держав-учасниць, які присутні на конференції та беруть участь у голосуванні, надається Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй усім державам-учасницям для прийняття.

3. Поправка, прийнята згідно з положеннями пункту 1 цієї статті, набирає чинності після її прийняття двома третинами держав – учасниць цієї

Конвенції згідно з процедурою, передбаченою їхніми відповідними конституціями.

4. Після набрання чинності поправками вони стають обов'язковими для держав-учасниць, які їх прийняли, а для інших держав-учасниць залишаються обов'язковими положення цієї Конвенції та всі поправки, прийняті ними раніше.

Стаття 45

1. Ця Конвенція, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський та французький тексти якої є рівноавтентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй перепроводжує засвідчені примірники цієї Конвенції всім державам, про які йдеться в статті 38.